

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

בס"ד, י' אב התשפ"ו

## חולין פ"ה – כיסוי הדם, בספק, ובשחיטה שאינה ראויה

### שאלות:

1. נחום תוקע בשופר לאסתר בראש השנה, האם אסתר יכולה לברך על שמיעת התקיעה?

### כיסוי דם ספק ביום טוב

- בסוף הדף הקודם ראינו שחכמים ניסו לדחות את הקל וחומר של רבי יוסי, שלמד ממצוות מילה שכיסוי הדם במקרה של ספק, לא דוחה יום טוב. והגמרא מבררת למה רבי יוסי לא מקבל את פירכת חכמים מתקיעת שופר בספק של טומטום?
  - הגמרא מתרצת שרבי יוסי הולך לשיטתו שאישה מותרת לתקוע בשופר ביום טוב כרשות, כמו שנשים סומכות על הקורבן כרשות וזה לא נחשב עבודה בקדשים. לכן, תקיעה לספק איש ספק אשה, בכל מקרה לא אסורה ביום טוב, ואין מכאן פירכה לקל וחומר שלו.
- רבינא אומר שאפילו לדעת חכמים (שאוסרים על נשים לתקוע) ניתן לדחות את הפרכה: תקיעת שופר יותר חמורה מכיסוי הדם, מפני שוודאו של שופר דוחה שבת במקדש, בעוד שכסוי הדם לא דוחה שבת בשום מקום.
- הגמרא בסוף הנושא הזה מזכירה שרבי אלעזר הקפר פרך את הקל וחומר של רבי יוסי, (אפשר לעיין בשוטנשטיין בהערה 13 מה יכולה להיות סברא כנגד הפרכה של רבי אלעזר הקפר)

2. יהוידע שחט עוף שהתברר שיש לו סרכה בריאה, צריך לכסות את הדם?

### כיסוי הדם ב"שחיטה שלא ראויה"

- המשנה דנה בדין 'שחיטה לא ראויה' שלא ראויה לאכילה:
  - השוחט חיה או עוף ונמצאו טרפה, או שחט לעבודה זרה, או שחט חולין בעזרה או קדשים בחוץ, או שחט חיה ועוף הנסקלים:
  - רבי מאיר מחייב בכסוי הדם (מפני שלשיטתו שחיטה שלא ראויה נחשבת שחיטה).
  - חכמים פוטרים (מפני שלשיטתם שחיטה שלא ראויה לאכילה לא נחשבת שחיטה).
  - אבל השוחט ונתנבלה בידו, או הנוחר והמעקר – פטורים לכל הדעות, מפני שזה לא נחשב שחיטה.
- רבי חייא בר אבא אמר בשם רבי יוחנן שרבי שסידר את המשניות, פסק בסתם משנה: באותו ואת בנו הכרבי מאיר ששחיטה שלא ראויה כן נחשבת שחיטה, ובכסוי הדם כרבי שמעון ששחיטה שלא ראויה לא שמה שחיטה ושנה את זה בסתמא.
- הגמרא מביאה את המקורות לשיטות התנאים בדין כיסוי הדם וב'אותו ואת בנו':

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

- **רבי מאיר** באותו ואת בנו: **רבי יהושע בן לוי** מסביר **שרבי מאיר** לומד בגזירה שווה (שחיטה) משחטי חוץ, ששחיטה שלא ראוייה כן מוגדרת כשחיטה לקבלת כרת, למרות שהקרבן פסול.
- **רבי שמעון** באותו ואת בנו: **רבי מני בר פטיש** אומר **שרבי שמעון** לומד גזירה שווה מהפסוק: "טֹבַח טֹבַח וְהֵקֵן" שכמו שטביחה שם, היא שחיטה שראוייה לאכילה, כתוב 'כי אֶתִּי יֹאכְלוּ הָאֲנָשִׁים בְּצִדְקָתָם', ככה גם כאן. (רש"י, ריטב"א), **רבי מאיר** לא מסכים ללימוד הזה של גזירה שווה, כי לשיטתו במקום שאפשר ללמוד גז"ש מאותה מילה לא לומדים ממילה דומה.
- ו**רבי שמעון** מעדיף לא ללמוד משחטי חוץ למרות שזו ממש אותה מילה, כי הוא מעדיף ללמוד חולין מחולין ולא מקדשים.
- ו**רבי מאיר** חולק ואומר ש'אותו ואת בנו' נוהג גם בקדשים, ולכן **רבי** הסכים עם **רבי מאיר** באותו ואת בנו. כי מסתבר יותר ללמוד גז"ש מאותה מילה ממש, כשזה אפשרי.
- **רבי מאיר** בכסוי הדם: **ריש לקיש** מסביר שהוא לומד בגזירה שווה (שפיכה) משחטי חוץ.
- **רבי שמעון** בכסוי הדם: לומד מהמילים "אֲנֹכִי יֹאכֵל" – שרק חיה ועוף שעומדים לאכילה חייבים בכסוי, להוציא טרפה ועוף טמא שלא עומדים לאכילה. **רבי מאיר** משיב שהמילים הללו באו למעט עוף טמא בלבד. ולכן כאן, **רבי** סבר שדעתו של **רבי שמעון** יותר מסתברת.

3. אוריה שחט כבש חולין בעזרה, והתברר שהוא טריפה, האם הוא עבר על איסור חולין בעזרה?

### שחיטה לא ראוייה, בטרפה

- **רבי אבא** מחדד את המחלוקת בין **רבי מאיר** ו**רבי שמעון**:
- **רבי מאיר** מודה ששחיטה שלא ראוייה למרות ששמה שחיטה, לא מתירה את הטרפה באכילה.  
הדין הזה פשוט, לכן הגמרא מסבירה שהדיוק נחוץ למקרה שבו שחט טרפה ומצא בה עובר בן תשעה חודשים חי. היינו חושבים ששחיטת האם הטרפה תועיל להתיר את הוולד ללא שחיטה (לפי **רבי** שסובר **כרבי מאיר** שזו שחיטה טובה, וכ**רבנן** ששחיטת האם מכשירה את עובריה בן 9 חודשים). קמשמע לן **רבי אבא** ששחיטה שלא מתירה את האם לא מועילה לוולד, והוא טעון שחיטה בעצמו.
- **רבי אבא** גם אומר **שרבי שמעון** מודה ששחיטה שלא ראוייה מטהרת את הטרפה מטומאת נבלה.  
  - הדין הזה פשוט לכן הגמרא אומרת שהדיוק הזה נצרך למקרה של שחט טרפה של חולין בעזרה. **רבי שמעון** מתיר את הבשר הזה בהנאה (מפני שלא נעשתה כאן שחיטה ראוייה של חולין בעזרה), והיינו חושבים שמכיוון שזו לא שחיטה, היא לא תטהר את הבהמה מטומאת נבלה. קמשמע לן **רבי אבא** שהיא מטהרת.
  - **אביי ורב פפא** מבררים שאיסור חולין בעזרה ל**רבי שמעון** הוא מהתורה, ולכן הוא מצריך שחיטה ראוייה על מנת לפסול את הבהמה, ולכן גם היה מקום לחכמים לגזור לאסור גם שחיטת חיה בעזרה אטו בהמה, אחרת זו גזירה לגזירה.

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א  
4. בניציון רוצה להשתמש בדם של עוף לצבוע קיר, איך הוא יכול להימנע מכיסוי הדם?

### המעשה ברבי חייא והדרכים לפטור מכסוי הדם

- הגמרא מביאה מעשה שעש ("יאניבא") תקף את שדות הפשתן של **רבי חייא**. הוא פנה ל**רבי** לשאול איך להציל את הפשתן, ו**רבי** הורה לו: "קח עוף ושחוט אותו מעל כלי המים שבו שורים את הפשתן; העש יריח את דם העוף ויברח".
- הגמרא מקשה: איך מותר לשחוט עוף לצורך הדם שלו ללא כסוי? הרי הבריייתא אומרת שאדם השוחט וצריך את הדם לצרכיו – חייב לכסות את הדם מיד, ואיסור כסוי מונע ממנו להשתמש בדם! (הבריייתא מציעה שבמקום לשחוט הוא ינחור או יעקר את הסימנים כדי להיפטר מכסוי).
- **רב דימי מתרץ בשם רבי**: "צא טרוף" – **רבי** הורה ל**רבי חייא** להפוך את העוף לטרפה (על ידי קריעת איבריו) לפני השחיטה. מכיוון שהעוף טרפה, השחיטה שלו היא שחיטה שלא ראווה, הפטורה מכסוי הדם לדעת **רבי שמעון** (וכך נפסק להלכה בסתם משנה).
- **רבין מתרץ בשם רבי**: "צא נחור" – **רבי** הורה לו לנחור את העוף (להרוג אותו ללא שחיטה), שבכך הוא פטור מכסוי לכל הדעות.
- למה **רב דימי** לא תירץ "צא נחור"? הגמרא מסבירה בתחילת הדף הבא שהוא בודאי סובר ש"צא נחור" מועיל, הוא רצה לחדש שגם "צא טרוף" מועיל כמו **שרבי חייא בר אבא אמר** בתחילת הסוגיא **שרבי** פסק בכיסוי הדם ששחיטה שלא ראווה לאכילה לא נחשבת שחיטה, **כרבי שמעון**, בכיסוי הדם.

והגמרא תמשיך לדון בזה בדף הבא.